

VÄLIAIKAISET KIELLOT PATENTTIOIKEUDESSA

(Einstweilige Verfügungen im Patentrecht)

1 Oikeussuojan toteuttaminen patenttiasioissa

Patentiloukkauksissa oikeudenhaltijan tärkeimmät siviilioikeudelliset oikeuskeinot loukkaajaa vastaan ovat yleensä kielto, vahingonkorvaus ja loukkausesineiden kelpaamattomaksi tekeminen.¹ Kieltoseuraamuksia on kahdenlaisia: oikeudenkäynnin aikana tai jo ennen oikeudenkäyntiä määrättävä *väliaikainen kielto* (oikeudenkäymiskaaren (OK) 7 luvun 3 §, patenttilain (PatL) 68 §)², sekä *kieltotuomio* (PatL 57 §). Kieltotuomio annetaan oikeudenhaltijan vaatimukselta täysimittaisen oikeudenkäynnin päätteeksi, jos tuomioistuimien toteaa, että patenttia on loukattu ja on olemassa vaara, että loukkaus jatkuu.

Kiellon ja vahingonkorvauksen lisäksi oikeudenhaltija voi esimerkiksi nostaa vahvistuskanteen (PatL 63.1 §), jossa vaaditaan loukkaus vahvistettavaksi. Tällainen positiivinen vahvistuskante ei liene kovin tavallinen, paitsi ehkä välituomion yhteydessä. Negatiivinen vahvistuskante, jossa väitetty loukkaaja vaatii vahvistettavaksi, että oi-

keutta ei loukata (PatL 63.2 §), onkin saanut enemmän huomiota osakseen. Negatiivisen vahvistuskanteen avulla väitetty loukkaaja on pyrkinyt vaikuttamaan siihen, missä maassa loukkauskante ratkaistaan. Negatiivisia vahvistuskanteita on usein nostettu maissa, joiden oikeudenkäyntimenettely on huomattavan hidasta (kuten esim. Italia ja Belgia). Väitetty loukkaaja on näin pyrkinyt ”torpedoimaan” eli hidastamaan varsinaisen loukkauskanteen käsittelyn.³

Vaikka vahingonkorvauksen käytännön merkitys oikeuskeinona onkin suuri, kielto on kuitenkin teoreettisesti loukkauksen tärkein seuraamus. Oikeudenhaltijalle on yleensä ensisijaisen tärkeää, että loukkaus saadaan päättymään mahdollisimman nopeasti. Lisäksi on muistettava, että patentti on oikeus kieltää muita käyttämästä patentoitua keksintöä. Ilman kieltoseuraamusta patentti muuntuisi pelkäksi oikeudeksi korvauksen loukkauksesta.

¹ Oesch & Pihlajamaa (2003), s. 205–208. Ks. myös Norrgård (2002), s. 59.

² PatL 68 §:n mukaista väliaikaista kieltoa ei voi lainkohdan sanamuodon mukaan myöntää ennen oikeudenkäyntiä.

³ Ks. tästä ”Italialaisesta torpedosta” (*Italian torpedo*) esim. Jandoli (2000).

Kieltoseuraamuksen asema ensisijaisena oikeuskeinoja on aina ollut Suomessa hieman kyseenalainen, ulkomaisesta valtavirrasta poiketen.⁴ Ensinnäkin kieltotuomio estää loukkauksen vasta pitkän ajan kuluttua loukkauksen havaitsemisesta, koska patenttiriidat kestävät kauan.⁵ Vasta vuosia asian vireillepanon jälkeen annettu lainvoimainen kieltotuomio on luonnollisesti varsin tehoton. Suomen tilanne ei kuitenkaan ole mitenkään ainutlaatuinen, sillä monissa maissa patenttioikeudenkäyntejä pidetään liian hitaina.

Tuomioistuinprosessin hitauden haittoja on monissa maissa pyritty vähentämään väliaikaisten kieltomääräysten avulla. Niillä on pyritty takaamaan loukatun oikeussuojan tehokkuus.⁶ Tanskassa väliaikaisia kieltoja on pidetty immateriaalioikeussuojan ensisijaisena toteuttamiskeinona, koska rikosoikeudelliset seuraamukset ja vahingonkorvaus eivät anna tarpeeksi tehokasta suojaa.⁷ Saksassa on katsottu, että oikeudenhaltijalla on loukkaustilanteissa oikeus tehokkaaseen ja nopeaan oikeussuojaan väliaikaisen kiellon avulla.⁸ Ruotsissa sanktiojärjestelmää tehostettiin 1990-luvulla muun muassa lisäämällä säännökset väliaikaisista kielloista immateriaalioikeuslakeihin.⁹ Englannissa oikeudenkäyntimenettelyä uudistettiin 1999 ns. Woolf-raportin ehdotusten mukaisesti. Tarkoituksena oli nopeuttaa ja tehostaa prosessia, ja näin vähentää väliaikaisten kiel-

tojen merkitystä.¹⁰ Yhdysvalloissa väliaikaisten kieltojen saaminen patenttiasioissa helpottui vuoden 1982 jälkeen kun Court of Appeals for the Federal Circuit perustettiin: noin 60 % hakemuksista hyväksyttiin.¹¹

Suomessa väliaikaisiin kieltoihin on kuitenkin perinteisesti suhtauduttu varsin nihkeästi. Kirjallisuudessa katsottiin aikaisemmin yleisesti, että kieltoja myönnetään harvoin ja että vaatimukset ovat korkeat.¹² Uudemmassa kirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä on kuitenkin korostettu oikeussuojan tarvetta oikeudenkäynnin aikana.¹³ Ratkaisussa KKO 2003:127 Korkein oikeus painotti *kieltotuomion* tärkeyttä:

Patentinloukkauksen jatkamisen tai toistamisen kieltäminen on patentinhaltijan kannalta keskeinen oikeussuojakeino. Lähtökohtana patentinloukkauksessa on käyttökiellon määrääminen patentinhaltijan niin vaatiessa. Kiellon määräämättä jättäminen vaatimuksesta huolimatta voi tulla kysymykseen lähinnä silloin, kun ei ole vaaraa loukkauksen jatkamisesta tai toistamisesta.

Väliaikaisiin kieltoihin KKO ei sitä vastoin ole suhtautunut yhtä myönteisesti. Tuoreessa ratkaisussaan KKO 2003:118 Korkein oikeus otti kantaa yleisen turvaamistoimen (OK 7:3) soveltuvuuteen patentin ja hyödyllisyysmallin loukkauksiin. Tämän artikkelin tarkoituksena on arvioida ratkaisua patenttioikeuden kannalta.¹⁴

⁴ Ulkomaisista kannanotoista ks. esim. *Bernitz ym.* (2001), s. 295: ”Förbud, normalt vid vite, är en i praktiken mycket viktig sanktion inom immaterialrätten [...]”. Ks. myös *Norrgård* (2002), eri kohdin.

⁵ Ks. *Oesch & Pihlajamaa* (2003), s. 193, patenttiprosessien pitkästä käsittelystä ja mahdollisista syistä.

⁶ Ks. *Westberg I*, s. 23–26 turvaamistoimesta täysimittaisen oikeudenkäynnin korvaajana (*tvistemålssubstitut*).

⁷ Ks. *Norrgård* (2002), s. 128 ja siinä mainitut lähteet.

⁸ Ks. esim. OLG Karlsruhe GRUR 1979, 700. Ks. myös *Norrgård* (2002), s. 120.

⁹ Ks. *Norrgård* (2002), s. 135 ja siinä mainitut lähteet.

¹⁰ Ks. *Norrgård* (2002), s. 143–144 ja siinä mainitut lähteet.

¹¹ Ks. *Norrgård* (2002), s. 166–167 ja siinä mainitut lähteet.

¹² Ks. *Bruun* (2001), s. 91, *Hilli* (1996), s. 485, *Kemppinen* (1991), s. 27, *Kemppinen* (1992), s. 174 ja *Godenhielm* (1983), s. 73. Ks. myös *Norrgård* (2002), s. 173–186, jossa esitellään oikeuskäytäntöä ja kannanottoja kirjallisuudessa.

¹³ Ks. *Oesch & Pihlajamaa* (2003), s. 187 ja *Norrgård* (2002), eri kohdin.

¹⁴ Ks. myös Risto Koulun oikeustapauskommenttaari *Koulu* (2004), s. 469.

2 Väliaikaisia kieltoja koskevat säännökset ja tulkintaongelmat

Väliaikaisia kieltoja voidaan patentinloukkausjutuissa määrätä joko yleisen turvaamistoimisäännöksen (OK 7:3) tai PatL 68 §:n nojalla. Yleinen turvaamistoimi voidaan määrätä, jos hakija saattaa todennäköiseksi, että hänellä on vastapuolta vastaan muu kuin OK 7:1 tai 7:2:ssä tarkoitettu oikeus, joka voidaan vahvistaa ulosottolain (UL) 2 luvun 2 §:ssä tarkoitettulla ratkaisulla¹⁵. Toiseksi edellytetään vaaraa, että vastapuoli tekemällä jotakin, ryhtymällä johonkin tai laiminlyömällä jotakin tai jollakin muulla tavoin estää tai heikentää hakijan oikeuden toteutumista tai olennaisesti vähentää sen arvoa tai merkitystä. Tuomioistuimen tulee lisäksi kiinnittää huomiota siihen, että vastapuolelle ei aiheudu turvattavaan etuuteen nähden kohtuutonta haittaa (OK 7:3.2).

Perinteisesti on katsottu, että yleisen turvaamistoimen edellytyksiä on kolme: vaade-edellytys, vaaraedellytys sekä haittaharkintaedellytys (jota kutsutaan myös intressipunninnaksi ja intressiharkinnaksi).¹⁶ Vaade-edellytys tarkoittaa, että hakijan on saatettava todennäköiseksi, että hänellä on lainkohdassa edellytetty oikeus. Immateriaalioikeuksien osalta on kirjallisuudessa katsottu, että vaade-edellytys täyttyy, jos hakija saattaa todennäköiseksi, että vastapuoli loukkaa oikeutta.¹⁷ Vaara-edellytys täyttyy, jos on olemas-

sa vaara, että vastapuoli jollakin tavoin estää tai heikentää hakijan oikeuden toteutumista tai olennaisesti vähentää sen arvoa tai merkitystä. Immateriaalioikeudessa vaaraedellytyksen täytyminen edellyttää loukkauksen jatkumista.¹⁸ Väliaikainen kiello voi tulla myöntämään loukkauksen vasta uhatessa. Tällöin vaade- ja vaaraedellytykset yhtyvät: on kysyttävä, onko hakija saattanut todennäköiseksi, että loukkaus on välittömästi uhkaamassa.

Haittaharkinta tarkoittaa lain sanamuodon mukaan, että tuomioistuimen tulee päättäessään kiellon antamisesta kiinnittää huomiota siihen, että vastapuolelle ei aiheudu turvattavaan etuuteen nähden kohtuutonta haittaa. Kirjallisuudessa on esitetty kaksi eri tulkintaa siitä miten nämä haitat tulisi ottaa huomioon. Ensinnäkin on katsottu, että haitat tulisi ottaa huomioon turvaamiskynnystä korottavana seikkana.¹⁹ Toiseksi haittaharkinnan on myös katsottu voivan alentaa turvaamiskynnystä esimerkiksi silloin, jos hakijalle kiellon määräämättä jättämisestä aiheutuvat haitat ovat hyvin suuria ja kiellosta vastapuolelle aiheutuvat haitat hyvin pieniä.²⁰

Väliaikaista kielloa koskevassa PatL 68 §:n erityissäännöksessä sanotaan OK 7:3:n yleissäännöstä vähemmän kiellon edellytyksistä. PatL 68 § mukaan oikeus voi kantajan pyynnöstä oikeudenkäynnin aikana kieltää käyttämästä patenttia tai määrätä, että 59 §:ssä tarkoitettu omaisuus on

¹⁵ OK 7:3 uusi sanamuoto tuli voimaan 1.3.2004 ulosottolain muutoksen johdosta. Aikaisemman sanamuodon mukaan viitattiin ulosottolain 3 luvun 1 §:n 1 momenttiin.

¹⁶ Ks. esim. *Havansi* (1994), eri kohdin, *Havansi* (2000), *Savola* (2001). Ks. myös *Norrgård* (2002), s. 62–66, jossa edellytyksiä on kaksi: loukkausedellytys (*intrångsrekvisitet*) ja haittaharkintaedellytys (*konsekvensrekvisitet*). Perusteena tälle traditiosta poikkeavalle jaottelulle on muun muassa, että se soveltuu sekä OK 7:3:n että erityissäännösten PatL 68 §:n ja TmerkkiL 48 §:n analysointiin.

¹⁷ Viittaus UL 2:2:ään tarkoittaa immateriaalioikeudellisissa asioissa, että väliaikainen kiello voidaan myöntää, jos on olemassa kieltoituomiomahdollisuus. Koska PatL 57 § säättää kieltoituomiosta, täytyy vaatimus UL 2:2:n mukaisesta ratkaisusta.

¹⁸ Todennäköisyysnäyttö loukkauksesta luo kuitenkin presumtion eli oletettaman oikeudenloukkauksen jatkumisesta. *Norrgård* (2002), s. 276–277. Vrt. HelHO 7.4.2004 Nro 1304 (AB Hässle ja AstraZeneca Oy vastaan ratiopharm Oy), jossa todetaan, ettei vaara-edellytyksen osalta voida edellyttää OK 7:3.1:n sanamuoto huomioon ottaen enempää, kuin että vaara väitetyn oikeudenloukkauksen jatkumisesta ei ole varsin epätodennäköinen. Hovioikeuden ratkaisu ilmentänee oletttama-ajatusta.

¹⁹ *Havansi* (1994), s. 80.

²⁰ *Norrgård* (2002), erityisesti s. 226–227, jossa esitetään ratkaisumalli, jossa huomioidaan haitat myös turvaamiskynnystä alentavana seikkana. Ks. myös *Savola* (2001), s. 451.

oikeudenkäynnin ajaksi pantava väliaikaisesti takavarikkoon. Kantaja voidaan velvoittaa asettamaan oikeuden hyväksymä vakuus sen vahingon ja haitan korvaamisesta, mikä toimenpiteestä saattaa aiheutua vastapuolelle (PatL 68.2 §).

Kirjallisuudessa on katsottu, että PatL 68 §:n edellytysten tulisi tulkita vastaavan yleisen turvaamistoimen edellytyksiä, jotta oikeudenhaltijan ei olisi mahdollista käyttää järjestelmää väärin. Väliaikainen kielto PatL 68 §:n nojalla voitaisiin siten määrätä, jos oikeudenhaltija on saattanut todennäköiseksi, että hänen oikeuttaan loukataan ja että loukkaus tulee jatkumaan. Ongelmaksi muodostuu yhtäältä turvaamiskynnys²¹ (miksi olisi vaadittava loukkauksen todennäköisyyden osoittamista, kun laki ei sitä edellytä), ja toisaalta haittaharkinnan merkitys, josta on esitetty erilaisia mielipiteitä yleisen turvaamistoimen osalta.

3 Idealiset ratkaisumallit

3.1 Materiaalisen harkinnan ja avoimen harkinnan mallit

Väliaikaisten kieltojen (materiaaliset) edellytykset voidaan konstruoida kahdesta pääasiallisesta tekijästä: oikeudenloukkauksen todennäköisyys (mukaan lukien sen jatkumisen todennäköisyys) ja ratkaisusta seuraavien haittojen huomioon ottaminen.²² Näitä kahta tekijää voidaan eri tavoin yhdistellä niin sanotuiksi ideaalisiksi ratkaisumalleiksi. *Materiaalisen harkinnan ratkaisumalliksi* voidaan kutsua mallia, jossa kieltoharkinnassa otetaan huomioon vain loukkauksen todennäköisyys. Materiaalisen harkinnan mallissa kaikki huomio kohdistuu kysymykseen siitä, onko oikeutta loukattu ja tuleeko loukkaus jat-

kumaan (tai vaihtoehtoisesti: onko loukkauksen vaara uhkaamassa). Toinen ääripää on *avoimen harkinnan ratkaisumalli*, jossa tuomioistuin huomioi vain ratkaisusta osapuolille (ja mahdollisesti kolmansille) aiheutuvat haitat.

Materiaalisen ja avoimen harkinnan mallien välimaastoon sijoittuu erilaisia näiden kahden yhdistelmiä. Joissakin malleissa harkitaan pääkysymyksen lisäksi onko oikeutta loukattu ja tuleeko loukkaus jatkumaan sekä aiheuttaisiko kielto kohtuuttomia haittoja jommallekummalle osapuolelle. Toisissa malleissa pohditaan loukkauksen todennäköisyyttä vain pintapuolisesti, kun taas haittaharkinnalle annetaan huomattavan paljon merkitystä.

Katsaus muiden maiden oikeuteen osoittaa, että esimerkiksi englantilaisissa tuomioistuimissa haittaharkinnalla on selvästi suurempi merkitys kuin materiaalisharkinnalla. Johtavana oikeustapauksena on pidettävä House of Lordsin ratkaisua *American Cyanamid v. Ethicon*²³, jonka myötä ns. *balance of convenience* –harkinta sai vankan jalansijan englannin oikeudessa. Ennen tätä ratkaisua sovellettiin ns. *prima facie case* -harkintaa, jonka mukaan tuomioistuimen tuli arvioida oikeudenloukkauksen todennäköisyyttä. *Prima facie case* -harkinnan ongelmana kuitenkin oli, että monimutkaisissa patenttijutuissa kieltoja myönnettiin vain poikkeuksellisesti. *Balance of convenience* –harkinnan ongelmana ovat puolestaan selvät tapaukset. Tuomari Laddie J katsoi ratkaisussa *Series 5 Software v. Clarke*²⁴, että harkinnassa on voitava huomioida oikeudenloukkauksen todennäköisyys, jos tuomioistuimella on asiasta selvä näkemys (*any clear view*).²⁵

Saksassa materiaalisharkinnalla on vanhempi jalansija kuin avoimella harkinnalla. Väliaikaisen kiellon edellytyksiä ovat turvaamisvaa-

²¹ Paremmän käsitteen puuttuessa käytän myös PatL 68 §:stä puhuessani käsitettä turvaamiskynnys, vaikka PatL 68 § ei olekaan turvaamistoimisäännös.

²² Ks. myös *Westberg IV*, erit. s. 34–49.

²³ *American Cyanamid v. Ethicon*, [1975] 1 All.E.R. 504.

²⁴ *Series 5 Software v. Clarke* [1996] 1 All.E.R. 853.

²⁵ Ks. aiheesta laajemmin *Norrgård* (2002), s. 141–156.

de (*Verfügungsanspruch*) ja turvaamisperuste (*Verfügungsgrund*). Turvaamisvaade-edellytys täyttyy, jos loukkaus (*Verletzung*) ja sen jatkuminen (*Wiederholungsgefahr*) tai vaihtoehtoisesti loukkauksen alkaminen (*Erstbegehungsgefahr*) on todennäköistä. Turvaamisperuste ratkaistaan intressivertailun perusteella. Tuomioistuimet ovat patentinloukkausjutuissa todenneet, että kiello on pääasiassa myönnettävissä vain, jos loukkauksikysymys ei ole vaikea.²⁶ Kaikki patenttiasiat eivät ole tässä suhteessa yhtä vaikeita. *Dutralene* -ratkaisussa valitustuomioistuimien katsoi, että loukkauksikysymys oli vaikea, koska kyseessä oli kemian alaan sijoittuva patentti. Ratkaisussa todetaan nimenomaisesti, että tuomioistuimien olisi todennäköisesti itse pystynyt ratkaisemaan loukkauksikysymyksen ilman teknisiä asiantuntijoita, jos kyseessä olisi ollut mekaanisen alan patentti.²⁷

3.2 Materiaalisen harkinnan ongelmat

Turvaamistoimimenettely on summaarista menettelyä. Oikeudellinen harkinta ja näytön arviointi on pintapuolista, koska menettelyn on oltava nopeaa. Nopeusvaatimuksen vuoksi harkinta ei voi olla yhtä perusteellista kuin pääasiaprosessissa. Nopea menettely yhdistettynä materiaaliseen harkintaan voi muodostua tuomioistuimelle pulmalliseksi: Hakija pyytää kielltoa, jolla on sama vaikutus kuin kiellettuomiolla vaikka tuomioistuimella ei ole pääasiaprosessiin verrattavia mahdollisuuksia arvioida oikeudenloukkauksen todennäköisyyttä. Tämä voi johtaa siihen, että kiello määrätään vain oikeudellisesti ja tosiseikoiltaan selvissä tapauksissa. Materiaalisen harkinnan mallin pääongelmaksi muodostuvat näin ollen niin sanotut kiperät tapaukset (*hard cases*).

Jos harkinnassa painotetaan sitä, että hakija voi saavuttaa turvaamistoimella saman kuin kiellettuomiolla (josta KKO käyttää nimitystä etukäteisnautinta) on luonnollista, että turvaamiskynnys on korkea: hakijahan pääsee samaan lopputulokseen kuin pääasiaprosessilla ilman täysimittaista oikeudenkäyntiä. Tällöin korostetaan usein sitä, että oikeudet ja velvollisuudet on vahvistettava pääasiaprosessissa, kun taas turvaamistoimien tarkoituksena on lähtökohtaisesti turvata oikeuksia, ei vahvistaa ja panna niitä täytäntöön.²⁸ Turvaaminen tarkoittaa tämän näkemys mukaan lähtökohtaisesti, että hakijalle annetaan jotain vähemmän kuin mihin päävaade oikeuttaa. Esimerkiksi takavarikkoasioissa tämä on luonnollinen lähtökohta: velallista ei veloiteta maksamaan velkaansa, vaan hänen mahdollisuutensa hävittää omaisuuttaan poistetaan. Ainoastaan poikkeuksellisesti tuomioistuimien voi tämän näkemys mukaan määrätä etukäteisnautintaa johtavan turvaamistoimen.

Immateriaalioikeudessa oikeuden tehokas turvaaminen on lähes poikkeuksetta mahdollista vain antamalla hakijalle saman kuin pääasiaprosessissa. Vain kiello joka estää vastaajaa jatkamasta loukkausta on tehokas suojakeino. Korkea turvaamiskynnys johtaisi siihen, että monimutkaisissa jutuissa olisi lähes mahdoton saada kiello.

3.3 Avoimen harkinnan ongelmat

Avoimen harkinnan mallin ongelmaksi muodostuvat niin sanotut helpot tapaukset, joissa tuomioistuimien pystyy arvioimaan loukkauksen todennäköisyyden. Näissä tapauksissa materiaallinen harkinta olisi perustellumpi ratkaisumalli. Ei ole mielekäästä arvioida ratkaisusta seuraavia haittoja osapuolille, jos on ilmeistä, että vastapuoli on loukannut hakijan oikeutta.

²⁶ Ks. esim. OLG Karlsruhe GRUR 1988, 900 ("*Dutralene*").

²⁷ Ks. aiheesta laajemmin *Norrgård* (2002), s. 108–126, erit. s. 121

²⁸ *MiKoZPO*, s. 616 [vor § 916 Rn 14]. Ks. myös *Havansi* (1994), s. 73.

3.4 Keinulautamalli materiaalisena ja avoimen harkinnan yhdistelmänä

Kumpikaan yllä esitetyistä ratkaisumalleista – materiaallinen tai avoin harkinta – ei ole optimaalinen. Kumpaankin liittyy ongelmia. Tämän vuoksi on luonnollista yhdistää materiaallinen ja avoin harkinta ratkaisumalliksi, johon on sisällytetty sekä avoimen että materiaalisena harkinnan vahvuudet.

Olen toisessa yhteydessä ehdottanut normatiivista päätösteoriaa rationaaliseksi perustaksi ratkaisuharkinnalle.²⁹ Päätösteoriaa sovellettaessa turvaamistoimissäännösten turvaamistarkoituksesta seuraa, että oikeudenkäynnin aikaiset vahingot tulee minimoida (*vahinkojen minimointitavoite*).³⁰ Päätösteorian mukainen ratkaisumalli, jota on kirjallisuudessa kutsuttu keinulautamalliksi³¹, perustuu ajatukseen turvaamiskynnyksen ja haittaharkinnan (OK 7:3.2) yhteydestä. Keinulautamallin mukaan OK 7:3:2:n haittaharkinta huomioidaan päätettäessä mitä ”todennäköiseksi saattaminen” merkitsee. Keinulautavertaus perustuu siihen, että turvaamiskynnyksen tulee olla sitä korkeampi mitä enemmän haittaa kiellosta syntyisi vastapuolelle ja kääntäen: turvaamiskynnyksen tulee olla sitä matalampi, mitä enemmän haittaa hakijalle syntyisi kieltämättä jättämisestä. Keinulautamallissa siis haittaharkinta määrää turvaamiskynnyksen korkeuden.

KKO:n näkemys on keinulautamallia jäykempi. KKO:n ratkaisukäytännössä mielenkiinto kohdistuu siihen, olisiko seurauksena niin sanottu etukäteisnautinta vai ei. Etukäteisnautintatilanteissa turvaamiskynnys on korkeampi, muissa tapauk-

sisssa se on matalampi. Myös vahingon minimointitavoitteeseen perustuvassa arvioinnissa lähtökohtana on, että turvaamistoimissäännösten tarkoituksena on oikeuksien turvaaminen. Turvaamisen on tällöin katsottu onnistuvan parhaiten minimoimalla oikeudenkäynnin aikana syntyvät vahingot. Esimerkiksi takavarikkoasiassa vahingot minimoidaan estämällä vastaajan disponointi (myynti, tuhoaminen yms.). Kieltoasiassa kysymys on monitahoisempi; pienimmät vahingot aiheuttavan ratkaisun löytämiseksi on tutkittava, mitä haittoja osapuolille aiheutuu. Tämä ei ole ristiriidassa lain sanamuodon tai tarkoituksen eikä myöskään KKO:n ratkaisukäytännön kanssa. Vahinkojen minimointi kuitenkin siirtää huomion muodollisesta ja jäykästä jaottelusta etukäteisnautintaan/takavarikkoon yksittäisen tapauksen erityispiirteisiin.

Voidaan ajatella, että KKO:n jaottelu etukäteisnautintaan ja takavarikkoon rakentuu vahingonminimointiajatukselle. Etukäteisnautinta johtaa vastapuolen kannalta suuriin haittoihin, joten turvaamiskynnyksen tulee olla varsin korkea. Takavarikkoasioissa tilanne on päinvastainen. Jos takavarikkoa ei myönnettäisi, hakijalle voisi syntyä peruuttamatonta haittaa. Jaottelu johtaa kuitenkin jäykkään ja muodolliseen järjestelmään, jossa yksittäisen tapauksen erityispiirteille ei anneta merkitystä. Joustavampi ja oikeudenmukaisempi järjestely saavutettaisiin arvioimalla yksittäisestä ratkaisusta seuraavia haittoja.

Väliaikainen kielto (niin OK 7:3:n kuin PatL 68 §:n nojalla) tulisi päätösteorian mukaan ratkaista seuraavalla tavalla:³²

²⁹ Norrgård (2002), s. 196–227.

³⁰ Westberg I, s. 26 tarkoittaa samaa puheessaan turvaamistoimista riskinhallintavälineenä (*instrument för riskhantering*). Turvaamistoimen tarkoituksena on Westbergin mukaan ratkaista kumman osapuolen on kannettava vahinkoriski. Ks. myös Westberg I, s. 27: ”Säkerhetsåtgärden är det verktyg som skall eliminera risken eller på något annat sätt hålla den i schack, framförallt genom att stoppa eller styra svarandens framtida agerande.”

³¹ Ks. Kemppinen 2004, s. 136.

³² Norrgård (2002), s. 227. Käännös MN.

1 Kielto voidaan määrätä, jos hakijan oikeus ei ole ”selvästi perusteeton” ja vastapuolelle aiheutuvat haitat ovat pieniä suhteessa hakijalle aiheutuviin haittoihin.

2 Jos hakijan oikeus on todennäköisempi kuin vastapuolen oikeus, kielto voidaan määrätä, jos osapuolille aiheutuvat haitat ovat yhtä suuret tai jos hakijalle aiheutuvat haitat ovat suuremmat.

3 Jos hakijan oikeus on selvästi todennäköisempi kuin vastapuolen oikeus, kielto voidaan myöntää vaikka vastapuolelle aiheutuvat haitat ovat suuremmat, kunhan ne eivät ole selvästi suuremmat kuin hakijalle aiheutuvat haitat.

4 Jos hakijan oikeus on ilmeinen, voidaan kielto myöntää riippumatta vastapuolelle aiheutuvista haitoista.

4 Väliaikaista kieltoa koskeva ratkaisu KKO 2003:118

4.2 Ratkaisun esittely

Ratkaisussa KKO 2003:118 KKO otti ensimmäistä kertaa kantaa siihen, voidaanko OK 7:3:ää soveltaa patentin- ja hyödyllisyysmallinloukkausjutuissa. Alemmissa oikeusasteissa OK 7:3:ää oli jo aiemmin sovellettu näissä tilanteissa.³³ Myös kirjallisuudessa oli katsottu, että kieltoja voidaan määrätä OK 7:3:n perusteella.³⁴ Toiseksi KKO otti kantaa yleisen turvaamistoimen edellytyksiin patentin- ja hyödyllisyysmallinloukkausjutuissa. Oikeuskäytännössä ja kirjallisuudessa edellytyksistä, erityisesti turvaamiskynnyksestä, oli esitetty erilaisia näkemyksiä.

Tapauksessa hakija oli vaatinut käräjäoikeudessa, että vastaajia kielletään OK 7:3:n nojalla loukkaamasta hakijan suomalaista patenttia ja hyödyllisyysmallia. Sekä patentti että hyödyllisyysmalli koskivat menetelmää ja järjestelyä

kelojen kuljettamiseksi laivalla ja kelapidintä, joka oli tarkoitettu käytettäväksi kelan kuljetustelineenä laivakuljetuksessa.

Hakemuksen mukaan vastaajat olivat vuoden 2002 alusta aloittaneet teräksen kuljettamisen Tornioista Hollantiin ja käyttivät aluksissaan kelojen kuljettamismenetelmää ja kelapidintä, jotka loukkasivat hakijalle myönnettyjä patenttia ja hyödyllisyysmallioikeutta. Vastaajat vaativat hakemuksen hylkäämistä vedoten siihen, että heidän laivansa eivät loukkaa kyseisiä teollisoikeuksia. Lisäksi he vetosivat siihen, että joka tapauksessa merenkulkua koskevat poikkeussäännökset PatL 5 §:ssä ja HyödMalliL 4 §:ssä tulevat sovellettaviksi. Myös patentin ja hyödyllisyysmallin pätevyys kiistettiin puuttuvan uutuuden ja keksinnöllisyyden vuoksi.

Käräjäoikeus määräsi väliaikaisen kiellon. Käräjäoikeus tutki, täyttyivätkö OK 7:3:n vaade- ja vaaraedellytykset. Sen mukaan voimassa olevan patentin ja hyödyllisyysmallin tuottama yksinoikeus oli OK 7:3:ssä tarkoitettu oikeus, joka voitiin vahvistaa UL 3:1.1:ssä tarkoitetulla ratkaisulla.

Vaade-edellytyksen täyttymistä arvioidessaan käräjäoikeus pohti muun muassa muuttaisiko turvaamistoimi vallitsevia oloja niin, että vastapuolien mahdollinen pääasiavoitto tulisi olennaiselta osaltaan menettämään merkityksensä tai merkittävää turvaamistoimi peruuttamatonta olosuhteiden muutosta. Käräjäoikeus totesi, että vastapuolille aiheutuva haitta oli korvattavissa rahallisesti ja että vaade-edellytys siis täyttyi. Vahingonkorvauksen turvaamiseksi hakijan oli asetettava ulosottomiehelle asianmukainen vakuus.

Käräjäoikeuden tulkittua vaade-edellytyksen täyttyvän oli pohdittava täyttyikö myös vaaraedellytys. Käräjäoikeus katsoi vastapuolten menettelyn estävän tai heikentävän hakijan oikeu-

³³ Sekä käräjäoikeus että hovioikeus katsoivat tässä tapauksessa, että OK 7:3:ää voidaan soveltaa.

³⁴ Bruun (2001), s. 91, Hilli (1996), s. 485, Savola (2001), s. 437, Norrgård (2002), s. 84, Rapinoja & Leppä (2003). Ks. myös Havansi (1994), s. 59–60.

den toteutumista tai olennaisesti vähentävän sen arvoa tai merkitystä. Näin ollen myös vaara-edellytys täyttyi. Tämän jälkeen käräjäoikeus totesi myös haittaharkintaedellytyksen täytyvän.

Vastapuolet valittivat hovioikeuteen, joka käräjäoikeuden tavoin totesi, että hakijan turvaamistoimivaatimukseen suostuminen merkitsisi, että se saisi oikeudenkäynnin ajaksi sen oikeuden, jota se vaati kanteellaan käräjäoikeudessa vireillä olevassa asiassa. Tällaisessa tilanteessa oli oikeuskäytännössä (KKO 1998:143 ja KKO 2000:94) edellytetty, että hakijan oikeuden todennäköisyydelle oli asetettava huomattavasti suuremmat vaatimukset kuin saamisen todennäköisyydelle takavarikkoasiassa.

Hovioikeus totesi, että turvaamistoimiasia oli summaarista menettelyä eikä siinä voitu ratkaista loukkasiko vastapuolten menettely hakijan patenttia ja hyödyllisyysmallia. Tutkittavana oli ainoastaan, oliko turvaamistoimen myöntämiselle OK 7:3:n mukaiset edellytykset.

Hovioikeus katsoi, että hakijan vaateen todennäköisyyden aste ei ollut ainoa arviointikriteeri ratkaistaessa sitä, voitiinko etukäteisnautintatilanteessa myöntää turvaamistoimi. Merkitystä oli annettava myös vaateen laadulle. Hovioikeus katsoi, että vastapuolten väitteiden johdosta hakijan vaade muuttui oikeudellisesti epäselväksi. Lisäksi hovioikeus katsoi, että kiellosta voisi seurata vastapuolten kannalta peruuttamaton olosuhteiden muutos ja että oli epäselvää aiheutuiko kiellosta hyötyä hakijalle. Hakija ei sen mukaan ollut riittäväällä todennäköisyydellä osoittanut, että vaade- ja vaaraedellytykset täytyivät. Hovioikeus kumosi käräjäoikeuden päätöksen ja hylkäsi hakemuksen.

Korkein oikeus myönsi asiassa valitusluvan. PRH oli hovioikeuden ratkaisun jälkeen kumonnut patentin väitteen johdosta sekä kumonnut hyödyllisyysmallin osittain, pysyttäen sen voimassa hakijan toimittamien täsmennettyjen suojavaatimusten mukaisena.

KKO otti ensin kantaa siihen, onko OK 7:3 ylipäänsä sovellettavissa patentin ja hyödylli-

suysmallin loukkausasioihin. KKO totesi kielto- tuomiomahdollisuuteen (PatL 57 §, HyödMalliL 36 §) viitaten patentin ja hyödyllisyysmallin tuottaman oikeuden olevan sellainen OK 7:3:n tarkoitettu oikeus, jonka turvaamiseksi voidaan myöntää säännöksessä tarkoitettu turvaamistoimi.

Yleisen turvaamistoimen edellytyksiä määrittäessään KKO otti lähtökohdakseen etukäteisnautintaratkaisut KKO 1998:143 ja KKO 2000:94. Näistä ratkaisuista ilmenee, että jos turvaamistoimen myöntäminen merkitsisi sitä, että hakija saisi jo oikeudenkäynnin ajan nauttia täysimääräisesti sitä oikeutta, jota hän kanteellaan vaatii, turvaamistoimen myöntämistä harkittaessa hakijan oikeuden todennäköisyydelle on asetettava huomattavasti suuremmat vaatimukset kuin saamisen todennäköisyydelle takavarikkoasiassa. KKO perusteli kantaansa sillä, että koko turvaamistoimijärjestelmän lähtökohta on, että turvaamistoimella hakijalle annetaan ainakin toistaiseksi vähemmän kuin mihin niin sanottu päävaade oikeuttaa.

Kumotun patentin osalta KKO päätyi siihen, että hakija ei ollut saattanut vaade-edellytystä todennäköiseksi. Osittain kumotun hyödyllisyysmallin suojasta KKO lausui seuraavaa:

Turvaamistoimiasian käsittelyn summaarisuuden turvaaminen edellyttää, että vaade-edellytyksen täyttymistä harkittaessa ei kuulu tutkia, loukkaako [vastapuolten] käyttämien laivojen rakenne hyödyllisyysmallioikeutta tai onko [vastapuolilla] hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 4 §:n nojalla oikeus joka tapauksessa käyttää keksintöä, vaan nämä väitteet kuuluvat vasta pääasian yhteydessä käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Kuitenkin jo [vastapuolten] vetoamien seikkojen vuoksi [hakijan] voimassaolevan hyödyllisyysmallioikeuden loukkaaminen on tullut niin epävarmaksi, ettei [hakija] ole Korkeimman oikeuden harkinnan mukaan saattanut oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla todennäköiseksi, että sillä olisi [vastapuolia] vastaan voimassaolevaan hyödyllisyysmallioikeuteensa perustuva oikeus, joka voitaisiin vahvistaa ulosottolain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla ratkaisulla. Edellytyksiä turvaamistoimen myöntämiselle ei näin ollen ole.

Ratkaisu syntyi äänestyksen (4—1) jälkeen. Vähemmistöön jäänyt oikeusneuvos oli vaade-edellytyksen osalta samaa mieltä enemmistön kanssa asian etukäteisnautintaluonteesta ja siitä, että todennäköisyydelle on asetettava huomattavasti suuremmat vaatimukset. Hän lausui myös vaade- ja vaaraedellytyksestä sekä haittanharkinnasta. Vähemmistöön jäänyt oikeusneuvos kiinnitti huomion liian korkeasta turvaamiskynnyksestä mahdollisesti aiheutuviin negatiivisiin seurauksiin:

Kun harkitaan, täytyvätkö hakijan oikeuden todennäköisyydelle asetettavat normaalia suuremmat vaatimukset, on kuitenkin otettava huomioon myös seuraavat näkökohdat. Jos mainittuja vaatimuksia pidetään liian tiukkoina, on vaarana, että turvaamistoimen saaminen saattaa tosiasiasa kokonaan estyä sellaisissa tapauksissa, jotka ovat tosiasiakysymyksiltään tai oikeudellisesti monimutkaisia, koska tällöin turvaamistoimi voidaan katsoa voitavan myöntää ainoastaan samoilla edellytyksillä kuin kanne voidaan hyväksyä. Tästä puolestaan voi seurata, että asianosaiset pyrkivät käymään itse pääasiaa koskevaa riitaa jo turvaamistoimiasian yhteydessä, mikä voi vaarantaa turvaamistoimiasian käsitelyn summaarisuuden.

Myös esittelijä oli eri kannalla kuin enemmistö. Vaikka kyseessä oli etukäteisnautintatilanne, esittelijä katsoi, että tapauksessa olisi tullut soveltaa samaa turvaamiskynnystä kuin takavarikkoasioissa (KKO 1994:132 ja 1994:133). Vaade-edellytyksen täyttymiseen riittäisi esittelijän mukaan väitetyn oikeuden yksilöimisen lisäksi se, että hakijan väittämää oikeutta voida pitää esitetyn näytön valossa tai oikeudellisesti selvästi perusteettomana. Normaalia suuremmat vaatimukset etukäteisnautintatilanteissa voisi ottaa huomioon OK 7:3.2 intressipunnintasäännöksen kautta. Esittelijä perusteli kantansa sillä, että sekä takavarikkosäännöksissä että OK 7:3:ssä on käytetty samanlaista ilmaisua vaade-edellytyksen turvaamiskynnyksen osalta. Hänen mukaan-

sa suurempien vaatimusten asettamista voidaan pitää ongelmallisena, koska turvaamistoimiasiat ovat luonteeltaan summaarisia asioita, joiden yhteydessä ei ole tarkoitus ratkaista itse pääasiaa. Korkea vaatimustaso hakijan oikeuden todennäköisyyden osalta voi johtaa siihen, että asianosaiset ryhtyvät ratkaisemaan itse pääasiaa koskevaa riitaa jo turvaamistoimiasian yhteydessä. Huomattavan korkeasta todennäköisyysvaatimuksesta saattaisi lisäksi seurata turvaamistoimien jääminen käytännössä määräämättä asioissa, jotka ovat oikeudellisesti tai tosiasiakysymyksiltään monimutkaisia. Lisäksi esittelijä viittasi TRIPS-sopimuksen 41 artiklaan ja 50 artiklan 1 kohtaan.

4.2 OK 7:3:n soveltuminen patentin- ja hyödyllisyysmallin loukkauksjuttuihin

KKO otti kantaa siihen, voidaanko OK 7:3:ää ylipäätään soveltaa patentin- ja hyödyllisyysmallin loukkauksiin. KKO tyytyi toteamaan, että PatL 57.1 §:n ja HyödMalliL 36 §:n kieltotuomiomahdollisuus avaa oven OK 7:3:n soveltamiselle.

Olisi myös ollut paikallaan pohtia *lex generalisen* (OK 7:3) ja *lex specialisen* (PatL 68 §) suhdetta. Yleensä erityisyssännös syrjäyttää yleissäännöksen, vaikka erityissännös olisikin annettu ennen yleissäännöstä. Periaatteessa olisi ollut mahdollista tulkita asiaa siten, että OK 7:3 ei ole sovellettavissa, koska erityissännös PatL 68 §:ssä syrjäyttää sen. KKO ei kuitenkaan erityisesti ottanut kantaa tähän kysymykseen, vaan katsoi kirjallisuudessa esitetyn mukaisesti, että OK 7:3 tulee sovellettavaksi patentinloukkauksjutuissa.³⁵ Tästä voitaneen tehdä se johtopäätös, että väliaikaisia kieltoja koskeva erityissännös ei muodosta estettä yleisen turvaamistoimen myöntämiselle ainakaan immateriaalioikeudellisissa asioissa. Esimerkiksi tavaramerkin loukkauksjutuissa voitaneen siis soveltaa TMerkkil-

³⁵ Ks. esim. *Norrgård* (2002), s. 83–85 ja siinä mainitut lähteet.

48 §:n rinnalla OK 7:3:ää, samoin kuin SopMenL:n mukaisissa asioissa, vaikka SopMenL 7 §:ssä on erityissäännös.³⁶ Yleisenä lisävaatimuksena lienee edellytettävä, että erityissäännös ei tarjoa yhtä tehokasta oikeussuojaa kuin yleissäännös (OK 7:3). Esimerkiksi PatL 68 §:n mukaista väliaikaista kieltoa voidaan vaatia vain oikeudenkäynnin aikana, kun taas yleistä turvaamistointia voidaan hakea jo ennen oikeudenkäyntiä. Näin ollen OK 7:3 on tehokkaampi kuin PatL 68 §, minkä vuoksi OK 7:3:n soveltuminen edistää oikeussuojan tehokkuutta.

4.3 Oikeuden todennäköisyyden osoittaminen

4.3.1 Pääasiavoiton todennäköisyys

KKO katsoi, että yleisten turvaamistoimien soveltaminen etukäteisnautintatilanteisiin edellyttää huomattavasti korkeampaa todennäköisyyttä kuin takavarikkoasioissa.

KKO:n todennäköisyyskäsite sisältää tosiseikkojen eli näytön todennäköisyyden lisäksi myös ”oikeudellisen” eli oikeuskysymysten (normien tulkintojen) todennäköisyyden.³⁷ KKO edellytti siis paitsi faktojen myös oikeuskysymysten tulkintojen todennäköisyyden osoittamista.³⁸ Käytännössä tuomioistuin siis arvioi kieltotuomion todennäköisyyden eli todennäköisyyden, jolla hakija tulee voittamaan pääasian.³⁹

Käsitellyssä tapauksessa KKO 2003:118 riita ei ensisijaisesti koskenut faktoja, eli esimerkiksi sitä, millaista teknistä ratkaisua vastapuolet käyttivät aluksissaan. Riita koski sitä, onko vas-

tapuolten käyttämä tekninen ratkaisu patentin ja hyödyllisyysmallin suojapiirin sisällä, soveltuvako PatL 5 §:n/HyödMalliL 4 §:n poikkeukset ja mikä merkitys patentin kumoamis päätöksellä on. Kaikki nämä ovat oikeuskysymyksiä. Tuomioistuin totesi, että hakijan on saatettava tulkintansa todennäköiseksi.

Täysimittaisessa oikeudenkäynnissä sovelletaan jura novit curia –periaatetta (tuomioistuin tuntee lain). Tuomioistuin päättää, mikä on sen mielestä oikea tulkinta annettujen faktojen valossa. Tällöin ei ole syytä pohtia, onko jonkin oikeuslauseen tulkinta toista tulkintaa todennäköisempi. Turvaamistoimimenettelyssä tuomioistuin sitä vastoin ei tee lopullista tulkintaa, vaan ottaa ainoastaan kantaa siihen, onko jokin tulkinta sen mielestä saatettu todennäköiseksi.

4.3.2 Kaksi tulkintavaihtoehtoa

4.2.2.1 Takavarikkoasioita huomattavasti korkeampi todennäköisyys ei olekaan kovin korkea kynnys?

Mitä KKO tarkoittaa sillä, että todennäköisyydelle on etukäteisnautintatilanteissa asetettava huomattavasti suuremmat vaatimukset kuin takavarikkoasioissa? Lausuma on tulkinnanvarainen, ja sitä voidaan tulkita ainakin kahdella eri tapaa. Ensimmäinen tulkintavaihtoehto on, että turvaamiskynnys on erittäin korkea ja että etukäteisnautintaan johtava väliaikainen kieltö voidaan myöntää OK 7:3 nojalla vain hyvin selkeissä tilanteissa. Patenttien osalta tämä tulkinta merkitsisi käytännössä, että kieltöjä myönnettäisiin vain poikkeuksellisesti, koska patentinloukkausriidat

³⁶ Vrt. *Bärlund* (2004), s. 22, jossa kyseenalaistetaan yleisten tuomioistuinten osaaminen markkinaoikeudellisissa asioissa.

³⁷ Tämä käy ilmi myös KKO:n aikaisemmasta oikeuskäytännöstä. Ks. KKO 2000:94, jossa todettiin, että ”turvaamistomiasian ratkaisu perustuu myös väitetyin oikeudenvastaisuuden osalta summaariseen tutkintaan. Merimiesunionin toteuttama työtaistelutoimenpide onkin kiellettävissä lähinnä silloin, kun sellaisen toimenpiteen käyttämistä on nimenomaisesti rajoitettu kansallisessa lainsäädännössä [...]”.

³⁸ Ks. myös *Westberg IV*, s. 162–176, jossa oikeuskysymysten summaarista harkintaa pohditaan ruotsin oikeuden kannalta.

³⁹ Tätä näkemystä on puollettu myös kirjallisuudessa. Ks. *Norrgård* (2002), s. 213–214. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tilanne on samanlainen: siellä yhtenä edellytyksenä on *likelihood of success on the merits*, eli mikä on pääasiavoiton todennäköisyys. Saksassa sitä vastoin jura novit curia on voimassa myös turvaamistoimiprosessissa. Ks. *Pastor ym.* (1999), s. 895 ss.

ovat luonnostaan monimutkaisia. Vastapuoli tekee säännönmukaisesti väitteitä loukkaamattomuuden lisäksi patentin mitättömyydestä, mikä vaikeuttaa tuomioistuimen harkintaa. Ensimmäisen tulkintavaihtoehdon hyväksyminen merkitsisi, että oikeudenkäynnin aikana patentti olisi luonteeltaan yksinoikeus ja kielto-oikeus enää vain selvissä loukkaustapauksissa, ja muissa ainoastaan oikeus jälkikäteiseen korvaukseen loukkauksesta. Koska valtaosa patentinloukkausjutuista on monimutkaisia, muodostuisi korvausoikeudesta patenttioikeuden pääsääntö.

Toinen tulkintavaihtoehto on, että turvaamiskynnys on joustava vaatimus, joka tarvittaessa voi olla varsin matala. Kun otetaan huomioon, että takavarikkoasioiden turvaamiskynnys on hyvin matala (”ei selvästi perusteeton”), muodostuu KKO:n ratkaisun mukaan sovellettavaksi turvaamiskynnykseksi ”huomattavasti korkeampi todennäköisyys kuin ei selvästi perusteeton”. Tämä ei välttämättä ole korkea turvaamiskynnys.

Todistelua koskevat näyttökynnykset voidaan jaotellaan esimerkiksi seuraavasti:⁴⁰ oletettavaa, todennäköistä, ilmeistä, varmaa. Turvaamiskynnys ”ei selvästi perusteeton” on mahdollisesti vielä matalampi kuin ”oletettavaa”. Jos näin on, kaikki perinteiset näyttökynnykset ovat korkeampia kuin ”ei selvästi perusteeton”. Mitkä näistä sitten ovat ”huomattavasti” korkeampia kuin ”ei selvästi perusteeton”? KKO:n ratkaisua voidaan tulkita siten, että kaikkia muita näyttökynnyksiä voidaan soveltaa paitsi ”ei selvästi perusteeton”, ja mahdollisesti ”oletettavaa”. KKO:n toteamus, että loukkaaminen on tullut ”niin epävarmaksi”, ettei hakija ole saattanut oikeuttaan todennäköiseksi voidaan tulkita osoittavan, että yleinen etukäteisnautintaan johtava turvaamistoimi tulee voida myöntää vaikka on jossain määrin epävarmaa, onko loukkaus tapahtunut. Ratkaisusta ei

käy ilmi kuinka paljon epävarmuutta sallitaan. Yksi mahdollisuus on, että epävarmuutta saa olla sitä enemmän mitä enemmän haittoja hakija kärsisi siitä, ettei kieltoa myönnettäisi. Toisin sanoen haittaharkinnalle annettaisiin merkitystä harkittaessa mitä ”huomattavasti korkeampi” turvaamiskynnys tarkoittaa.

Helsingin hovioikeus on ratkaisussaan 1.4.2004 Nro 1226 (CCPI Inc. ja Fosco International Limited vastaan Bet-Ker Oy) soveltanut ratkaisun KKO 2003:118 oikeusohjetta.⁴¹ Hovioikeus katsoi, viitaten KKO:n ratkaisuihin KKO 1998:143, 2000:94 ja 2003:118, että kyseessä oli etukäteisnautintatilanne, jossa todennäköisyydelle on asetettava huomattavasti suuremmat vaatimukset kuin takavarikkoasioissa. Hovioikeus kuitenkin katsoi, että oli olemassa vaara, että vastapuoli estää tai heikentää hakijoiden patenttioikeuden toteutumista. Hovioikeuden argumentoinnissa haittaharkinnalla olikin ratkaiseva merkitys. Hovioikeus totesi, että turvaamistoimen myöntäminen merkitsisi vastapuolelle ilmeisesti yhtiön kokoon nähden huomattavan taloudellisen vahingon syntymistä. Hakijat eivät sitä vastoin olleet osoittaneet voivansa kärsiä turvaamistoimen myöntämättä jättämisestä yhtiöiden koko ja liiketoiminnan laajuus huomioon ottaen erityisen tuntuva haittaa. *Ottaen huomioon lopputuloksesta asianosaisille mahdollisesti koituvat edut ja haitat*, hakijat eivät hovioikeuden mukaan olleet riittävällä todennäköisyydellä osoittaneet, että niillä olisi vastapuolta vastaan patenttioikeudellinen kielto-oikeus. Tässä ratkaisussa suoritettiin siis haittaharkinta turvaamiskynnystä asetettaessa: mitä suuremmat hakijahaitat, sitä alempi turvaamiskynnys. Turvaamiskynnys ei siis välttämättä olekaan niin korkea kuin ensimmäinen tulkintavaihtoehto antaisi aiheen olettaa.

⁴⁰ Lappalainen (2001), s. 311.

⁴¹ Ks. myös HelHO 7.4.2004 Nro 1304 (AB Hässle ja AstraZeneca Oy vastaan Ratiopharm Oy), jossa hovioikeus hyväksyi käräjäoikeuden perustelut vaade-edellytyksen osalta. Käräjäoikeuden ratkaisussa ei nimenomaisesti lausuta todennäköisyyden asteesta. Siinä todetaan vain, että asiaa on pidettävä oikeudellisesti epäselvänä ja että vastaajalle aiheutuvat vahingot ainakin suhteellisesti ovat suuremmat kuin hakijoille aiheutuvat vahingot.

Haittihakintaan on kiinnitetty huomiota myös ratkaisussa HelHO 7.4.2004 Nro 1304 (AB Hässle ja AstraZeneca Oy vastaan ratiopharm Oy). Hovi-oikeus totesi, että OK 7:3:2:n oikeusohjetta haittihakinnasta on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sovellettu vertailemalla niitä haittavaikutuksia, joita asianosaisille saattaa puolin ja toisin aiheutua intressiensä vastaisesta ratkaisusta.

Helsingin hovioikeus on ratkaisussaan HelHO 14.5.2004 nro 1787 (Stockmann Oyj Abp vastaan Maskun Kalustetalo Oy) määrännyt väliaikaisen kiellon TMerkkiL 48 §:n nojalla tavamerkin loukkaukselta edellytettyä todennäköisyyttä. Turvaamiskynnys ylittyi vaikka vastaaja, hovioikeuden sanojen mukaan, oli ”sinänsä esittänyt asiassa varteenotettavia väitteitä Stockmannin vetoamaa tavamerkkiloukkausta vastaan”. Vaikka kielto ei perustunutkaan OK 7:3:ään, osoittaa ratkaisu, että väliaikaisten kieltojen turvaamiskynnys ei välttämättä ole kovin korkea.

4.3.2.2 Tehokkuusperiaatteen merkitys

Kansainvälisestä oikeudesta ja yhteisöoikeudesta institutionaalisen tukensa saavan *tehokkuusperiaatteen* valossa olisi ensisijaisen tärkeää olla tulkitsematta turvaamiskynnystä liian korkeaksi. TRIPS-sopimuksen 41 artikla 1 kohta ja 50 artikla edellyttävät, että oikeudenhaltijalla on käytettävissään tehokkaita oikeussuojakeinoja.⁴²

EY-tuomioistuin on katsonut, että TRIPS-sopimuksella on tulkintavaikutus tulkittaessa yhteisöoikeudellisia säännöksiä: kansallisia menettelysääntöjä on mahdollisuuksien mukaan tulkittava TRIPS-sopimuksen 50 artiklan sanamuodon ja tarkoituksen valossa.⁴³ TRIPS-sopimus velvoittaa tuomioistuimia ja lainsäätäjää myös ei-yhteisöoikeudellisissa asioissa (eli asioissa, jotka perustuvat puhtaasti kansalliseen lainsäädäntöön), koska TRIPS-sopimus on valtiosisäisesti velvoittava lain tasoisena säädöksenä. TRIPS-sopimuksen velvoittavuutta voidaan verrata Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukseen (EIOS), joka myös on inkorporoitu blankettilailla. On kiistatonta, että EIOS on valtiosisäisesti velvoittavaa oikeutta.⁴⁴

TRIPS-sopimus on vaikuttanut myös lainsäädäntöme sisäntöön, esimerkiksi siten että Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa säädettiin TRIPS-sopimuksen johdosta todistelun turvaamista koskevat lait. TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohdan (b) alakohdassa säädetään, että oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus määrätä nopeista ja tehokkaita turvaamistoimenpiteistä, jotka tähtäävät olennaisen todistusaineiston turvaamiseen, jos on aihetta epäillä rikkomusta. Koska Suomessa oli epäselvää voitiinko OK 7:3:n nojalla määrätä todistelun turvaamisesta, säädettiin laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (344/2000).⁴⁵ Hallituksen esityksessä todetaan nimenomaisesti, että käytännössä oli syntynyt epäselvyyttä siitä, sisälsikö Suomen laki mahdollisuuden turvata todistelua riita-asioissa TRIPS-sopimuksen 50 artiklan mukaisesti.⁴⁶ Esityksen mukaan

⁴² TRIPS-sopimus on Suomea ja Euroopan unionia oikeudellisesti velvoittava kansainvälinen sopimus, joka Suomen osalta tuli voimaan 1.1.1996. Valtiosisäisesti TRIPS-sopimus on saatettu voimaan blankettilailla (Laki Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä 16/1995).

⁴³ C-53/96 Hermès International / FHT Marketing Choice, Kok. 1998, s. I-3603, kohta 28: ”Koska kuitenkin Euroopan yhteisö on TRIPS-sopimuksen sopimuspuoli ja koska tämä sopimus koskee myös yhteisön tavamerkkiä, on katsottava, että kun 99 artiklassa tarkoitettujen oikeusviranomaiset soveltavat kansallisia menettelysääntöjä sellaisten väliaikaisten toimenpiteiden määräämiseksi, joilla suojataan yhteisön tavamerkistä johtuvia oikeuksia, näiden viranomaisten on tulkittava kansallisia menettelysääntöjä mahdollisuuksien mukaan TRIPS-sopimuksen 50 artiklan sanamuodon ja tarkoituksen valossa”. Ks. myös T-52/99 T. Port / Komissio, Kok. 2001, s. II-981, erit. kohdat. 49–51, T-30/99 Bocchi Food Trade International / Komissio, Kok. 2001, s. II-943, erit. kohdat 54–55. Ks. myös T-18/99 Cordis Obst und Gemüse Großhandel / Komissio, Kok. 2001, s. II-913, erit. kohdat 49–51. Poikkeuksista ks. C-149/96 Portugal / Neuvosto, Kok. 1999, s. I-8395, kohta 49.

⁴⁴ Ks. esim. Virolainen (2003), s. 75 sekä esim. KKO 1999:52 ja 1999:148.

⁴⁵ Ks. HelKäO 8.12.1998 nro 29712 (98/25474) ja HelHO 28.1.1999 nro 118.

⁴⁶ HE 119/1999, yleisperustelut kohta 1.1.

lain tarkoituksena on varmistaa, että todistusaineisto voidaan turvata Suomea velvoittavassa TRIPS-sopimuksessa määrättyllä tavalla teollis- ja tekijänoikeuksia koskevilla riita-asioissa.

Myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (jäljempänä täytäntöönpanodirektiivi) edellyttää oikeuskeinoilta tehokkuutta. Täytäntöönpanodirektiivin 3 artiklassa säädetään muun muassa, että tekijän- ja teollisoikeuksia koskevien toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava *tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia*. Tehokkuusvaatimus koskee myös väliaikaisia kieltoja, joista säädetään täytäntöönpanodirektiivin 9 artiklassa:

1 Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat hakijan pyynnöstä:

a) määrätä väitetyille oikeudenloukkaajalle osoitetun väliaikaisen kiellon, jonka tarkoituksena on estää teollis- tai tekijänoikeuden välittömät loukkaukset tai kieltää väliaikaisesti tai, jos kansallinen lainsäädäntö sen mahdollistaa, tarvittaessa uhkasakon uhalla kyseisen oikeuden väitettyjen loukkausten jatkaminen [...]

Täytäntöönpanodirektiivin oikea tulkinta on viime kädessä ratkaistava EYT:ssa, mutta selvää on, että oikeudenhaltijalla tulee olla käytettävissään muun muassa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia väliaikaisia kieltoja.

Tehokkuusperiaate ei ole mikään tuntematon ilmiö myöskään KKO:n ratkaisukäytännössä. Ratkaisussa KKO 2004:32 oli kysymys sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. KKO katsoi, että kieltotuomion käyttöalaa ei voida tulkita niin suppeasti, että oikeussuoja ei olisi teho-

kasta. Tehokkuusperiaate sai tässä tapauksessa institutionaalisen tukensa Pariisin yleissopimuksen 10bis artiklasta. Ratkaisussa KKO 2002:119 oli kysymys siitä, onko huolitsijalla vastaajalegitimaatio tavaramerkinloukkausjutussa, vaikka huolitsija ei itse ole omassa liiketoiminnassaan loukannutkaan tavaramerkkiä. Korkein oikeus katsoi, että poikkeuksellisesti huolitsijalla voi olla vastaajalegitimaatio viitaten muun muassa tuotevääreennösasetuksen⁴⁷ tehokkuusvaatimukseen. Johdonmukaisuuden vuoksi tehokkuusperiaate tulisi ottaa huomioon myös turvaamistomiasioissa.

5 Entä jos yleissäännöksen turvaamiskynnyksen tulkitaan olevan hyvin korkea

5.1 PatL 68 § yleisen turvaamistoimen sijasta?

Mikäli tulkintaa alemmasta turvaamiskynnyksestä ei hyväksytä, on pohdittava, onko *de lege lata* olemassa muita vaihtoehtoja tehokkaan oikeussuojan saamiseksi. Voimassa oleva oikeus tarjoaa ainakin kaksi vaihtoehtoa, joista kumpikaan ei kuitenkaan anna yhtä tehokasta suojaa kuin OK 7:3. Ensimmäinen vaihtoehto on turvautua erityissäännöksiin yleisen turvaamistoimen sijasta. Tämä edellyttää kuitenkin, että PatL 68 §:ää tulkitaan OK 7:3:stä poikkeavalla tavalla eli että turvaamiskynnys olisi alempi sovellettaessa PatL 68 §:ää. Kirjallisuudessa on kuitenkin esitetty, että PatL 68 §:n ja OK 7:3:n edellytysten tulisi olla identtiset.⁴⁸ Tästä ei välttämättä voida pitää kiinni yleisen turvaamistoimen korkean turvaamiskynnyksen vuoksi ja siksi, että KKO:n

⁴⁷ Neuvoston asetus 3295/94/EY tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden yhteisöön tuontia ja yhteisöstä vientiä ja jälleenvientiä koskevista tietyistä toimenpiteistä.

⁴⁸ *Norrgård* (2002), s. 85. Ks. myös HelHO 14.5.2004 nro 1787 (Stockmann Oyj Abp vastaan Maskun Kalustetalo Oy), jossa hovioikeus katsoi, että TMerkkiL 48 §:ään perustuvan väliaikaisen kiellon edellytykset ovat samat kuin yleisen turvaamistoimen: loukkaukselta ja sen jatkumiselta edellytetään todennäköisyyttä. Lisäksi on suoritettava haittaharkinta.

yleissäännöksen soveltamisen edellytyksiä koskevassa ratkaisussa ei lainkaan huomioida immateriaalioikeuden erityisluonnetta. Tehokkuusperiaate edellyttää tehokkaita oikeuskeinoja. Jos PatL 68 § tarjoaa tällaisen, siihen tulee turvautua.

5.2 Takavarikko kiellon asemesta?

Toinen vaihtoehto *de lege lata* on muokata turvaamisvaatimus takavarikon muotoon kiellon sijasta. Korkein oikeus on hyvin selkeästi lausunut, että huomattavasti korkeampi turvaamiskynnys koskee nimenomaan *etukäteisnautintatilanteita* eli tilanteita, joissa turvaamistoimen myöntäminen merkitsisi sitä, että hakija saisi nauttia täysimääräisesti oikeudestaan. Jos täysimääräisyys on ratkaisevaa, voidaan tehdä vastakohtaispäätelmä: Turvaamiskynnys on matalampi tilanteissa, joissa hakija ei saa täysimääräisesti nauttia siitä oikeudesta, jota hän kanteellaan vaatii. Tämä tarkoittaisi, että kun aikaisemmin turvaamisvaatimus on kirjoitettu kiellon muotoon (esim. ”Hakija pyytää, että käräjäoikeus kieltää vastapuolta myymästä, tarjoamasta [yms.] tuotetta X”) olisi vaatimus pyrittävä kirjoittamaan takavarikon muotoon (esim. ”Hakija pyytää, että vastapuolen hallussa olevat esineet [tms.] on pantava takavarikkoon”). Perusteena olisi tällöin, että kyseiset esineet loukkaavat hakijan immateriaalioikeutta. Takavarikko ei estäisi loukkausesineiden valmistusta tai maahantuontia, mutta ainakin kyseinen tuote-erä pysäytettäisiin. On selvää, että takavarikko ei anna yhtä tehokasta suojaa kuin kielto, ja tämä käytäntö poikkeaisi ulkomailta sovelletusta, mutta se antaisi kuitenkin jonkinlaista suojaa loukkausta vastaan.

5.3 Olettamien lisääntynyt käyttö

Korkean turvaamiskynnyksen mukanaan tuomia haittoja voidaan vähentää jossain määrin (ei kuitenkaan kokonaan) erilaisilla olettamilla (presumtioilla). Olen toisessa yhteydessä esittänyt hovioikeuskäytäntöön viitaten, että ainakin perusteellisesti tutkittujen rekisteröityjen oikeuksien osalta voidaan asettaa hyvin vahva pätevyysoletta.⁴⁹ Olettaman soveltaminen tarkoittaisi, että patentin mitättömyyden tulisi olla ilmeinen estääkseen väliaikaisen kiellon myöntämisen.

Mitättömyysväitteet voidaan jakaa jo tutkittuihin ja uusiin väitteisiin. Jo tutkitut mitättömyysväitteet ovat sellaisia, jotka on jo tutkittu jossain muussa prosessissa (esimerkiksi väitemenettelyssä tai mitättömyys-oikeudenkäynnissä Suomessa tai ulkomailta). Tällaisia väitteitä ei tulisi lainkaan tutkia väliaikaisessa kieltoprosessissa, koska summaarisessa menettelyssä ei ole samoja edellytyksiä arvioida väitteen perustetta kuin väitemenettelyssä tai muussa samanlaisessa täysimittaisessa menettelyssä.

5.4 Olisiko lakia muutettava?

On myös harkittava, olisiko lakia syytä muuttaa. Ensinnäkin olisi myönnettävä avoimesti immateriaalioikeudellisten asioiden erityisluonne. Immateriaalioikeudet ovat kielto-oikeuksia, joiden tehokas turvaaminen edellyttää väliaikaisten kieltojen edellytysten realistisuutta. Liian korkea turvaamiskynnys on ristiriidassa immateriaalioikeudellisen järjestelmän peruseriaatteiden kanssa: kielto-oikeus muuttuisi jälkikäteksi oikeudeksi korvaukseen jo tapahtuneesta loukkauksesta.

⁴⁹ Norrgård (2002), s. 230–275.

Lainmuutoksen tarve voi tulla ajankohtaiseksi implementoitaessa täytäntöönpanodirektiiviä. Tällöin on selvitettävä täyttääkö Suomen laki direktiivin velvoitteet. Jos KKO:n ratkaisun tulkitaan asettavan turvaamiskynnyksen hyvin korkeaksi, PatL 68 §:ää tulisi mahdollisesti muuttaa siten, että sen turvaamiskynnys olisi alempi kuin OK 7:3:n edellyttämä.⁵⁰ Säännöksestä tulisi selkeästi käydä ilmi turvaamiskynnyksen korkeus ja se, että PatL 68 §:n mukaisia väliaikaisia kieltoja voidaan hakea jo ennen oikeudenkäyntiä.

6 Lopuksi

Korkeimman oikeuden ratkaisussa 2003:118 oli kyse yleisen turvaamistoimen (OK 7:3) soveltuvuudesta ja edellytyksistä patentin- ja hyödyllisyysmallin loukkausjutussa. KKO katsoi yleisen turvaamistoimen soveltuvan patentin- ja hyödyllisyysmallin loukkauksiin. Edellytysten osalta KKO:n ratkaisu on kuitenkin tulkinnanvarainen. Ratkaisua on tulkittava joko siten, että turvaamiskynnys ns. etukäteisnautintatilanteissa on hyvin korkea tai siten, että etukäteisnautintatilanteissa on korkeampi kuin takavarikkoasioissa, muttei välttämättä kovin korkea. Turvaamiskynnyksen korkeus määräytyy tällöin asianosaisille ratkaisusta seuraavien haittojen perusteella (OK 7:3.2:n edellyttämä haittaharkinta): Mitä enemmän hait-

taa oikeudenhakijalle syntyy kieltämättä jättämisestä, sitä matalampi turvaamiskynnys; mitä enemmän haittaa väitetyille loukkaajalle syntyy kiellosta, sitä korkeampi turvaamiskynnys. Tukea tälle tulkinnalle voidaan hakea muun muassa Helsingin hovioikeuden ratkaisusta 1.4.2004 nro 1226, jossa hovioikeus nimenomaisesti otti huomioon lopputuloksesta asianosaisille mahdollisesti koituvat edut ja haitat.

Jos turvaamiskynnys muodostuu liian korkeaksi, voi oikeudenhaltija turvautua toisiin keinoihin, jotka eivät kuitenkaan tarjoa yhtä tehokasta oikeussuojaa kuin kiello. Ensinnäkin on mahdollista tulkita PatL 68 §:n erityissäännöksen turvaamiskynnyksen olevan matalampi kuin OK 7:3:n. Toiseksi oikeudenhaltija voi hakea takavarikkoa kiellon sijasta. Takavarikko ei estä maahantuontia tai valmistusta, mutta yksittäiset tavaraerät voidaan saada pysäytettyä sen avulla. Takavarikon turvaamiskynnys on kieltoa huomattavasti matalampi, koska siinä ei ole kyse etukäteisnautinnasta. Kolmanneksi olettamien, erityisesti pätevyyssolettaman, merkitystä tulisi korostaa: vain ilmeiselle mitättömyydelle tulisi antaa merkitystä.

Lisäksi olisi harkittava lainmuutoksen tarvetta erityisesti niin sanottua täytäntöönpanodirektiiviä implementoitaessa. Direktiivi edellyttää tehokkaita oikeuskeinoja. Tehokkaita oikeuskeinoja ei ole, jos turvaamiskynnys on liian korkea.

Marcus Norrgård

⁵⁰ Myös TmerkkiL 48 §:ää olisi muutettava vastaavasti. Muihin immateriaalioikeuslakeihin (m.m. tekijänoikeuslakiin, hyödyllisyysmallilakiin ja mallioikeuslakiin) olisi lisättävä asianmukaiset säännökset.

Lähteet

- Bernitz ym. (2001)*: Ulf Bernitz & Gunnar Karnell & Lars Pehrson & Claes Sandgren, Immaterialrätt – och otillbörlig konkurrens. 7. uppl. Stockholm 2001.
- Bruun (2001)*: Niklas Bruun, Intellectual Property in Finland. Helsinki 2001.
- Bärlund (2004)*: Johan Bärlund, Interimistiska förbud i marknadsrättsliga ärenden, s. 1–23 teoksessa Business Law Forum 2004. Helsinki 2004.
- Godenhielm (1983)*: Bernt Godenhielm, Uppsatser i immaterialrätt. Lund 1983.
- Havansi (1994)*: Erkki Havansi, Uusi turvaamistoimilainsäädäntö selityksineen. Toinen painos. Helsinki 1994.
- Havansi (2000)*: Erkki Havansi, Oikeudenkäynti ja pakotäytäntöönpano. Helsinki 2000.
- HE 119/1999*: Hallituksen esitys 119/1999 eduskunnalle laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa.
- Hilli (1996)*: Rainer Hilli, Patentprocessen. NIR 1996, s. 484 ss.
- Jandoli (2000)*: Vincenzo Jandoli, The "Italian Torpedo". IIC 7–8/2000, s. 783–796.
- Jokela (2002)*: Antti Jokela, Oikeudenkäynti II. Helsinki 2002.
- Kemppinen (1991)*: Seppo Kemppinen, Patenttioikeudenkäynnit, teoksessa Patentit–Teollisuus–Tekniikka kansainvälistyvässä maailmassa. Espoo 1991.
- Kemppinen (1992)*: Jukka Kemppinen, Tätä kaikki asianosaiset noudattakoot. Helsinki 1992.
- Kemppinen (2004)*: Seppo Kemppinen (toim.), Oikeudenkäynnin käsikirja. Siviiliprosessit. Helsinki 2004.
- Koulu (2004)*: Risto Koulu, Oikeustapauskommentaari ratkaisusta KKO 2003:118. KKO:n ratkaisut kommentein II 2003, s. 468–481. Helsinki 2004.
- Lappalainen (2001)*: Juha Lappalainen, Siviiliprosessioikeus II. Helsinki 2001.
- MüKoZPO*: Gerhard Lüke & Alfred Walchshöfer & Dieter Eickmann & Peter Gottwald & Meinhard Heinze & Hans Jakob Maier & Eberhard Schilken & Stefan Smid & Manfred Wolf, Münchener Kommentar zur Zivilprozeßordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. Bd. 3. München 1992.
- Norrgård (2002)*: Marcus Norrgård, Interimistiska förbud i immaterialrätten. Helsingfors 2002.
- Oesch & Pihlajamaa (2003)*: Rainer Oesch & Heli Pihlajamaa, Patenttioikeus. Helsinki 2003.
- Pastor ym. (1999)*: Wilhelm L. Pastor & Hans-Jürgen Ahrens & Uwe Scharen & Peter Bähr & Wolfgang Schulte & Volker Deutsch & Klaus Spätgens & Bernhard Jestaedt & Fritz Traub & Ulrich Loewenheim & Gustav-A. Ulrich & Wolfgang Probandt & Ulrich Wedemeyer, Der Wettbewerbsprozess. 4., neubearbeitete u. erw. Auflage. Köln/Berlin/Bonn/München 1999.
- Rapinoja & Leppä (2003)*: Ben Rapinoja & Mikko Leppä, Turvaamistoimenpiteistä ja immateriaalioikeuksista. IPRinfo 3/2003, http://www.iprinfo.com/fi/fi/lehti/3_2003/3_2003_9.htm, 22.4.2004.
- Savola (2001)*: Mika Savola, Oikeudenkäymiskaaren yleisen turvaamistoimissäännöksen soveltamisalasta. DL 3/2001, s. 435 ss.

Westberg I: Peter Westberg, Det provisoriska rättsskyddet i tvistemål. En funktionsstudie över kvarstad och andra civilprocessuella säkerhetsåtgärder. Bok 1. Lund 2004.

Westberg IV: Peter Westberg, Det provisoriska rättsskyddet i tvistemål. En funktionsstudie över kvarstad och andra civilprocessuella säkerhetsåtgärder. Bok 4. Lund 2004.

Virolainen (2003): Jyrki Virolainen, Johdatus prosessioikeuteen, s. 35–194 teoksessa *Juha Lappalainen & Dan Frände & Risto Koululu & Johanna Niemi-Kiesiläinen & Jaakko Rautio & Juha Sihto & Jyrki Virolainen*, Prosessioikeus. Helsinki 2003.